

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 573/2021-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] proti rozsudku Okresného súdu Spišská Nová Ves č. k. 4 C 1/2012 z 27. júla 2017, rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 11 Co 437/2017 z 12. decembra 2018 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 269/2020 z 31. mája 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti sťažovateľky o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka označená v záhlaví tohto uznesenia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 11. októbra 2021 domáha vyslovenia porušenia základných práv zaručených čl. 19 ods. 1 a 2, čl. 12 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 10 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práv zaručených čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým rozsudkom Okresného súdu Spišská Nová Ves (ďalej len „okresný súd“), napadnutým rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) a napadnutým uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje zrušenie označených napadnutých rozhodnutí okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie. Zároveň požaduje uloženie povinnosti okresnému súdu zaplatiť sťažovateľke sumu 2 000 eur ako primerané finančné zadostučinenie.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 4 C 1/2012 sa [REDAKOVANÉ] (žalobca) a sťažovateľka (žalobkyňa) proti žalovanému [REDAKOVANÉ] domáhali ochrany osobnosti s náhradou spôsobenej škody a nemajetkovej ujmy s príslušenstvom. O žalobe rozhodol okresný súd napadnutým rozsudkom tak, že ju zamietol. Na odvolanie bol napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdený ako vecne správny napadnutým rozsudkom krajského súdu. Žalobca podal proti napadnutému rozsudku krajského súdu dovolanie, ktoré bolo napadnutým uznesením najvyššieho súdu odmietnuté podľa § 447 písm. e) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) z dôvodu nesplnenia obligatórnej podmienky povinného zastúpenia dovolateľa v dovolacom konaní advokátom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP).

3. Sťažovateľka podala proti napadnutému rozsudku krajského súdu 23. apríla 2019 dovolanie.

4. Z prípisu predsedu okresného súdu č. k. Spr 11/2020 z 23. júla 2020, ktorý sťažovateľka pripojila k ústavnej sťažnosti, vyplýva, že konanie vo veci ňou podaného dovolania bolo uznesením okresného súdu č. k. 4 C 1/2012 zo 4. septembra 2019 zastavené z dôvodu neuhradenia súdneho poplatku za podané dovolanie, pričom sťažnosť sťažovateľky proti citovanému rozhodnutiu bola uznesením okresného súdu č. k. 4 C 1/2012 z 18. februára 2020 zamietnutá.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka argumentuje, že okresný súd v jej veci porušil nielen ustanovenia ústavy, ale aj ustanovenia Civilného sporového poriadku, a to z dôvodu, že zákonná sudkyňa [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] nerepektovala vážny dôvod ospravedlnenia neprítomnosti sťažovateľky na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 27. júla 2017, na ktorom bol vyhlásený napadnutý rozsudok. Okrem už uvedeného došlo konaním zákonnej sudkyne podľa sťažovateľky k upretiu jej ďalších práv, a to predovšetkým práv na podanie návrhov na vykonanie dokazovania, na predloženie dôkazov a na vypočutie svedkov. Postup okresného súdu v napadnutom konaní bol podľa sťažovateľky poznačený aj obdobím neefektívnej a nesústreďenej činnosti, keď tento „za 5,5 roka nebol schopný posúdiť a rozhodnúť o žalobe na ochranu osobnosti.“.

6. Procesné pochybenia okresného súdu nenapravil podľa sťažovateľky ani krajský súd v konaní, ktorého výsledkom bolo vydanie napadnutého rozsudku. Z uvedeného dôvodu podala sťažovateľka 23. apríla 2019 dovolanie, ktoré bolo napadnutým uznesením najvyššieho súdu odmietnuté z dôvodu nesplnenia procesnej podmienky právneho zastúpenia. Sťažovateľka zdôrazňuje, že v napadnutom uznesení najvyšší súd opomenul, že pre splnenie tejto podmienky sa sťažovateľka obrátila na Centrum právnej pomoci, kanceláriu Prešov, ktoré jej nepriznalo nárok na právnu pomoc, pričom v uvedenej veci sa vedie konanie na krajskom súde. Okrem uvedeného najvyšší súd podľa sťažovateľky opomenul aj tú skutočnosť, že dovolacie konanie bolo uznesením zo 4. septembra 2019 okresným súdom zastavené pre nezaplatenie súdneho poplatku za dovolacie konanie v sume 700 eur, o čom sa sťažovateľka dozvedela z prípisu predsedu okresného súdu č. k. Spr 11/2020 z 23. júla 2020.

7. Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľka odôvodňuje existenciou obdobia nečinnosti okresného súdu, keďže od podania žaloby, t. j. od 1. februára 2012, do vydania napadnutého rozsudku okresného súdu prešlo viac ako 5 rokov.

8. Ústavnú sťažnosť sťažovateľka považuje za podanú včas, keďže napadnuté uznesenie najvyššieho súdu bolo doručené 6. augusta 2021, pričom ústavná sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 6. októbra 2021.

9. V súlade s § 37 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažovateľka žiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, pričom tvrdí, že uvedené odôvodňujú majetkové pomery sťažovateľky a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. V úvode tejto časti rozhodnutia ústavný súd konštatuje s prihliadnutím na skutočnosť, že sťažovateľka v úvode ústavnej sťažnosti namieta porušenie okrem iných aj práv zaručených čl. 12 ods. 2, čl. 46 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 1 a 2 ústavy, že predmet ústavného prieskumu na podklade ústavnej sťažnosti nemožno z hľadiska požadovanej ústavnej ochrany rozšíriť len na základe záhlavia ústavnej sťažnosti či jej odôvodnenia. Ústavný súd, súc viazaný petitom (návrhom na rozhodnutie) predloženým sťažovateľkou, preto ustálil predmet konania o ústavnej sťažnosti tak, ako to je uvedené v bode 1 tohto uznesenia.

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je preto namietané porušenie základných práv zaručených čl. 19 ods. 1 a 2, čl. 12 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 10 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práv zaručených čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru z dôvodu procesných pochybení súdu prvej inštancie, ktoré neboli napravené v odvolacom konaní krajským súdom (body 5 a 6 tohto uznesenia). Okrem uvedeného sťažovateľka namieta aj procesné pochybenia v postupe najvyššieho súdu, ktorého výsledkom bolo vydanie napadnutého uznesenia (bod 6 tohto uznesenia).

III.1. K namietanému porušeniu práv zaručených ústavou, listinou a dohovorom napadnutými rozhodnutiami okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu:

III.1.1. K namietanému porušeniu práv zaručených ústavou, listinou a dohovorom napadnutým rozsudkom okresného súdu a napadnutým rozsudkom krajského súdu:

12. Pri predbežnom prerokovaní tejto časti ústavnej sťažnosti ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity svojej právomoci zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť (a aj domáhal) využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

13. Z príloh, ktoré sťažovateľka pripojila k ústavnej sťažnosti, vyplýva, že proti napadnutému rozsudku okresného súdu sťažovateľka podala 12. októbra 2017 odvolanie ako riadny opravný prostriedok (§ 355 ods. 1 v spojení s § 356 CSP), o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom. Uplatňujúc princíp subsidiarity, ktorý vyplýva z čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd konštatuje absenciu svojej právomoci napadnutý rozsudok okresného súdu preskúmať.

14. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti namietaného porušenia práv zaručených ústavou, listinou a dohovorom napadnutým rozsudkom okresného súdu odmietol z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

15. Z obsahu príloh priložených k ústavnej sťažnosti ďalej vyplýva aj to, že proti napadnutému rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka 23. apríla 2019 dovolanie, čo založilo právomoc najvyššieho súdu sa námietkami sťažovateľky vo veci procesných pochybení, ktorých sa mal podľa jej názoru krajský súd dopustiť (argumentácia v bode 6 tohto uznesenia), zaoberať a o nich aj rozhodnúť, čo v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu sa meritórne relevantnou časťou ústavnej sťažnosti zaoberať (obdobne IV. ÚS 468/2018).

16. Konanie vo veci dovolania podaného sťažovateľkou 23. apríla 2019 síce bolo okresným súdom zastavené pre nezaplatenie súdneho poplatku uznesením zo 4. septembra 2019. Uvedená skutočnosť však nemá pre posúdenie danosti právomoci ústavného súdu preskúmať napadnutý rozsudok krajského súdu právnu relevanciu.

17. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakotvuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania v prípade, ak miera porušenia procesných práv strany v dôsledku nesprávneho procesného postupu súdu nadobudla značnú, výraznú, resp. relevantnú intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia sa rozumie nesprávny (chybný) procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení procesných ustanovení, ktoré sa vymykajú zákonnému, ale aj ústavnému procesno-právnemu rámcu, ktorý zároveň znamená aj porušenie procesných práv garantovaných ústavou (uznesenie najvyššieho súdu č. k. 1 Obdo 8/2019 z 24. apríla 2019).

18. Vzhľadom na už uvádzané skutočnosti ústavný súd zastáva názor, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok bolo v konkrétnych okolnostiach veci sťažovateľky dostupným a účinným prostriedkom nápravy procesných pochybení krajského súdu, a tým aj prostriedkom ochrany základných práv sťažovateľky. Právomoc najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho preto v konkrétnych okolnostiach veci sťažovateľky predchádza právomoci ústavného súdu.

19. Ústavný súd preto aj časť ústavnej sťažnosti, ktorou sťažovateľka namieta porušenie práv zaručených ústavou, listinou a dohovorom napadnutým rozsudkom krajského súdu odmietol z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

III.1.2. K namietanému porušeniu práv zaručených ústavou, listinou a dohovorom napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

20. Aktívne procesne legitimovaným účastníkom konania na podanie ústavnej sťažnosti je sťažovateľ. Sťažovateľa v zmysle čl. 127 ústavy a § 122 zákona o ústavnom súde možno definovať ako fyzickú osobu alebo právnickú osobu, ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci boli porušené jej základné práva a slobody alebo ľudské práva a základné slobody vyplývajúce z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom. Od vymedzenia ústavnej sťažnosti, jej predmetu a účelu sa odvíja aj aktívna sťažnostná legitimácia. Zjednodušene povedané, v prípade ochrany subjektívnych práv táto svedčí fyzickej osobe a právnickej osobe tvrdiacej, že na nich bola ukrátená ako účastník konania (strana sporu) v súvislosti s postupom či rozhodnutím orgánu verejnej moci (m. m. I. ÚS 513/2020).

21. Aktívna procesná legitimácia v konaní o ústavnej sťažnosti plynulo nadväzuje na uplatnenie právomoci ústavného súdu v danom konaní, ktorá sa uplatní v prípade, že sťažovateľ je (môže byť) priamo alebo sprostredkovane dotknutý na svojich základných právach a slobodách.

22. I keď aktívna sťažnostná legitimácia nemá formálne povahu procesnej podmienky konania pred ústavným súdom, je ústavný súd povinný skúmať ju počas celého konania (MACEJKOVÁ, I., BÁRÁNY, E., BARICOVÁ, J., FIAČAN, I., HOLLÄNDER, P., SVÁK, J. a kol. *Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020, s. 893.).

23. S prihliadnutím na skutočnosť, že ústavnou sťažnosťou napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je rozhodnutím (výlučne) o dovolaní podanom žalobcom, a nie sťažovateľkou ako žalobkyňou (k tomu pozri skutočnosti obsiahnuté v bodoch 2 až 4 tohto uznesenia), ústavná sťažnosť je v relevantnej časti podaná sťažovateľkou, ktorá nie je aktívne procesne legitimovaná na jej podanie, keďže najvyšší súd napadnutým uznesením, proti ktorému v súlade s petitom ústavná sťažnosť smeruje, vo veci ňou podaného dovolania nerozhodoval. Napadnutým uznesením najvyššieho súdu bolo (výlučne) rozhodnuté o dovolaní podanom žalobcom.

24. Ústavný súd na základe uvedeného dospel k záveru, že ústavná sťažnosť sťažovateľky je v časti namietaného porušenia práv zaručených ústavou, listinou a dohovorom napadnutým uznesením najvyššieho súdu podaná zjavne neoprávnenou osobou, a preto ju z dôvodu podľa § 56 ods. 2 písm. e) zákona o ústavnom súde odmietol.

III.2. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu:

25. Predpokladom pre vyhovenie žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu je kumulatívne splnenie troch podmienok: (i) existencia žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu, (ii) majetkové pomery odôvodňujúce takúto žiadosť a to, že (iii) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Pokiaľ ide o podmienku vyžadujúcu, aby nešlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, táto je splnená vtedy, ak je okrem iného daná právomoc ústavného súdu na prerokovanie ústavnej sťažnosti a ústavná sťažnosť nie je ani zjavne neopodstatnená, prípadne neprípustná či podaná osobou, ktorá nie je oprávnená na podanie ústavnej sťažnosti.

26. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že v danej veci nie je daná jeho právomoc, ústavná sťažnosť je oneskorená, neprípustná alebo zjavne neopodstatnená, či podaná osobou, ktorá nie je oprávnená na podanie ústavnej sťažnosti, uvedený záver zároveň znamená, že v danej veci ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, a teda nie je splnený jeden z predpokladov pre vyhovenie žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

27. Pretože ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky z dôvodov nedostatku právomoci a nedostatku procesnej legitímácie (k tomu pozri časť III.1 tohto uznesenia), je zjavné, že v danej veci ide zároveň o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 631/2017, I. ÚS 383/2019). Z uvedeného dôvodu ústavný súd nevyhovel žiadosti sťažovateľky o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

28. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti stratilo opodstatnenie rozhodovať o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2021

Libor Duľa
predseda senátu